

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Грудень 2001

Я став тим, ким є нині, у дванадцять років, одного морозного похмурого дня взимку 1975-го. Виразно пригадую той момент, коли, скоцюрбившись за хисткою саманною стіною, крадькома спостерігав, що діється в завулку біля замерзлого струмка. То було дуже давно, але дарма кажуть, боцімто минуле можна поховати – як з'ясувалося, не можна. Минуле будь-що видряпається на поверхню. І тепер, озираючись, я розумію, що крадькома вдиялявся в той безлюдний завулок упродовж останніх двадцяти шести років.

Минулого літа з Пакистану зателефонував мій друг Рахім-хан. Попросив до нього приїхати. Я стояв у кухні, тримаючи слухавку біля вуха, і раптом збагнув, що на лінії не лише Рахім-хан, а й моє минуле з неспокутаними гріхами. Після розмови я пішов прогулятися коло озера Спрекелз у північному кутку Голден-Гейт-парку. Пообіднє сонце іскрилося у воді, шелесткий бриз підганяв з дюжини мініатюрних човників. Тоді я поглянув угору і побачив у небі двох повітряних зміїв – червоних, з довгими синіми хвостами. Вони танцювали високо над деревами у західній частині парку, аж понад вітряками, линули біч-о-біч,

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

мовби пара очей, що дивиться на Сан-Франциско – місто, яке я тепер називаю домом. І враз у моїй голові зашепотів голос Гассана: «Для тебе – хоч тисячу разів». Гассан – ловець повітряних зміїв із заячою губою.

Я сів на лавку під вербою. І згадав слова, які Рахім-хан сказав мовби ненароком, перш ніж покласти слухавку. «Завжди є спосіб знову стати хорошим». Я подивився на тих двох повітряних зміїв. Згадав Гассана. Згадав бабў*. Алі. Кабул. Життя, яким жив, доки настала зима 1975-го і змінила все. Зробила мене тим, ким я є нині.

* Бабў – батько, отець у тюркських народів (тут і далі – прим. перекладачки).

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

У дитинстві ми з Гассаном любили вилазити на тополі, що росли вздовж алеї біля будинку мого батька, і дратувати сусідів, пускаючи уламком дзеркала сонячних зайчиків просто в їхні домівки. Ми всідалися один навпроти одного на двох високих гілках і дригали голими ногами, а в кишенях наших штанів було повно сушених шовковиць і волоських горіхів. Ми по черзі блискали дзеркальцем, їли шовковиці, жбурляли ними один в одного, гигикали, сміялися. Бачу, як зараз, Гассана високо на тому дереві: сонячне світло мерехтить крізь листя і падає на його майже досконало кругле обличчя, обличчя, мов у китайської ляльки, вирізьбленої з твердої деревини: з пласким широким носом і вузькими розкосими очима, що нагадували бамбукове листя та здавалися, залежно від освітлення, то золотими, то зеленими, то навіть сапфіровими. Як зараз, бачу його крихітні низько посаджені вуха та різко випнуте підборіддя – такий собі м'ясистий виступ на обличчі, неначе випадково дочеплений насамкінець. І бачу губу, розсічену трохи лівіше від центру, мовби інструмент китайського лялькаря послизнувся або майстер просто втомився і втратив пильність.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Іноді на верхів'ях тих дерев я підмовляв Гассана стріляти горіхами з рогатки в сусідську однооку німецьку вівчарку. Гассан зовсім не хотів, але якщо я просив, *по-справжньому* просив, він не міг відмовити. Гассан ніколи й ні в чому мені не відмовляв. А його рогатка була смертоносна. Гассанів батько, Алі, ловив нас на гарячому та лютився, тобто лютився настільки, наскільки здатна розлютитися така лагідна людина, як він. Алі кивав пальцем і жестом руки наказував злізти з дерева. Забирав у нас дзеркальце і переповідав те, що розповідала йому мати: диявол теж пускав сонячних зайчиків, пускав, щоб відволікти мусульман від молитви. «Він пускає їх, сміючись», — завжди додавав Алі, сердитий на сина.

«Так, батьку», — бурмотів Гассан, дивлячись собі під ноги. Але мене він ніколи не виказував. Жодного разу не признався, що блимання дзеркальцем, власне, як і жбурляння горіхами в сусідського пса, то були мої ідеї.

Тополі росли вздовж під'їзної алеї, вимощеної червоною цеглою, що вела до кованих воріт. За ними був широкий в'їзд у батьків маєток. Ліворуч од цегляної доріжки — будинок, ще далі — двір.

Усі погоджувалися, що мій батько, мій баба́, спорудив найкрасивіший будинок в околиці Вазір-Акбар-Хан — новому вишуканому районі у північній частині Кабула. А дехто навіть вважав його найгарнішим у всьому Кабулі. Широкий ганок, обсаджений трояндовими кущами, вів до просторої оселі з мармуровими підлогами та великими вікнами. Підлоги чотирьох ванних кімнат були викладені вигадливими мозаїчними кахлями, які батько власноруч вибрав у Ісфгані. Стіни були завішані шитими золотом гобеленами, які баба́ придбав у Калькутт¹; зі стрілчастої стелі звисала кришталева люстра.

¹ Калькутта — стара (до 2001 року) назва міста Колката, що в Індії.

Нагорі були моя спальня, кімната бабї та його кабїнет, який ще називали «курильнею» – там постійно пахнуло тютюном і корицею. Після того як Алї подавав обїд, бабá та його приятелї розвалювалися в чорних шкїряних кріслах. Вони набивали люльки – і тїльки бабá завжди казав «на-топтувати люльку» – і обговорювали три улюбленї теми: політику, бізнес, футбол. Бувало, я просився в бабї посидїти з ними, але бабá заступав менї вхїд. «Іди собі, – казав він. – Зараз час дорослих. Почитай краще якусь свою книжку, гаразд?» І зачиняв дверї, а я собі дивувався, чому в нього завжди час дорослих. Я сїдав під дверима, підбїгавши колїна до грудей. Сидїв там інодї годину, інодї двї, прислухаючись до їхнього смїху та балачок.

У вітальнї внизу була вигнута стїна з виконаними на замовлення стелажами. У них стояли обрамленї родиннї портрети. Старе зернисте фото мого дїдуса та короля Надїрашаха, зроблене 1931-го, за два роки до вбивства короля: вони стоять над мертвим оленем, на ногах у них ботфорти, за плечима висять рушницї. Світлина моїх батькїв з весільного вечора: ефектний бабá в чорному костюмї та мама – усмїхнена юна принцеса в бїлому. А ще було фото бабї та його найкращого друга й ділового партнера Рахіма-хана: вони стоять бїля нашого дому, але жоден не всмїхається. Я на тїй фотографїї – немовля. Бабá, стомлений і похмурий, тримає мене на руках, однак пальчиками я обхопив мїзинець Рахіма-хана.

Вигнута стїна вела до їдальнї, посеред якої стояв стїл їз червоного дерева, за ним легко могли вміститися тридцятьєростей – а що батько полюбляв екстравагантнї вечїрки, то так воно й бувало майже щотижня. На протилежному боцї їдальнї височїв мармуровий камїн, у якому взимку завжди танцювали оранжевї полиски вогню.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>